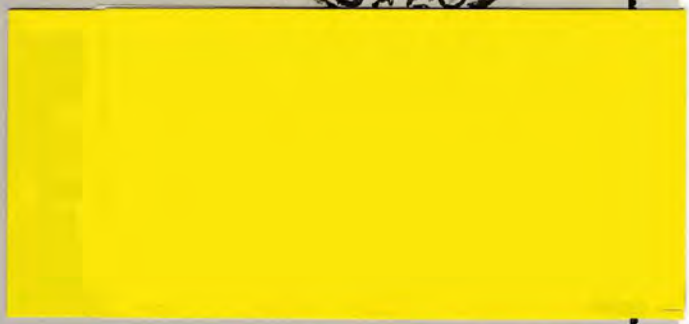

Nummer 2 - jaargang 17 - 1997 - driemaandelijks tijdschrift
afgiftekantoor: Achterstraat 1, 9450 Haaltert

Redactie: Diepeweg 15, 9450 Haaltert
Verantwoordelijke Uitgever: Willy De Loose

H EEMKUNDIGE KRING AALTERT

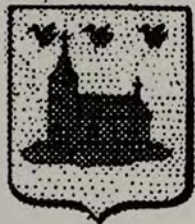
TERJODEN

HAALTERT

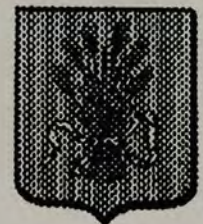
KERKSKEN

HELDERGEM

DENDERHOUTEM

Mededelingen Heemkundige Kring
Groot-Haaltert - 3-maandelijks
ledenblad

Redactie:
Diepeweg, 15 9450 Haaltert
17de jaargang 1997 - nr 2

Erevoorzitter:
Veearts Robert Lievens

Voorzitter:
Willy De Loose
☎ 053/83.08.81

Secretaris:
Geert Boelaert
Droeskouter, 12 - 9450 Haaltert
☎ 053/83.30.86

Bestuursleden:
Denderhoutem:
Edgard Huylebroek

Haaltert:
Marc De Moyer
John Scheerlinck

Heldergem:
Roger De Troyer
William Minnaert

Kerksken:
Joris De Kegel

Documentatiecentrum:
Huize Glorieux, Heldergemstraat
167, 9450 Heldergem

Ruiladres:
Diepeweg 15, 9450 Haaltert

Lidmaatschap: 250 Fr.
Steunend Lid: min. 300 Fr.

Rek. nr. 439-5083061-63
Heemkundige Kring Groot Haaltert

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn/haar
teksten.
Teksten mogen overgenomen worden, mits
bronvermelding

Voorwoord

In vorige bijdragen lichtten wij reeds een tipje van de sluier op in verband met onze volgende grote activiteit nl.: RETRO KERKSKEN.

Onze oproep om beeldmateriaal werd positief beantwoord: honderden foto's werden in bruikleen gegeven, waarvoor oprecht dank.

Het was een moeilijke klus uit de massa opnamen de meest interessante opnamen te selecteren. Wij hebben getracht aan de hand van een 200-tal foto's een representatief beeld te schetsen van het Kerkskense dorpsleven in de voorbije decennia. Wij vragen begrip indien uw uitverkoren opname niet werd weerhouden.

Naast het fotomateriaal zijn filmopnamen van kineast Jos De Cock bewaard gebleven. De Heer De Cock gaf ons de toelating met zijn materiaal een videomontage samen te stellen. Het zijn unieke en onvergetelijke beelden van een 'kerremis te Kesken'; de vlaggewijding van de Bond van het H.Hart; de week van de arbeid en een 'kerremiskoers in den Beirg'.

Langs deze weg willen wij ook dank betuigen aan de sponsors van het gebeuren. Zonder hen was het onmogelijk geweest een dergelijke activiteit uit te bouwen.

Met genoegen kunnen wij bovendien melden dat ons bestuurslid John Scheerlinck zijn enorm zoekwerk voltooid heeft en dat wij met een tikkeltje fierheid naar aanleiding van Retro-Kerksken een prachtige 'Gezinsreconstructie van Kerksken 1697-1897' kunnen aanbieden.

Wie zijn vorige realisatie (Gezinsreconstructie van Haaltert) reeds raadpleegde, hoeven wij niet meer te overtuigen van de degelijkheid van zijn studie. Het werk is een onschatbare hulp voor de genealoog. Het boek zal voorgesteld worden bij de opening van de tentoonstelling Retro-Kerksken, maar geïnteresseerden kunnen nu reeds hun exemplaar bestellen via het HK-secretariaat.

Als 'toetje' kan je ook een herinnering aan Retro-Kerksken aanschaffen. En wat is beter dan een fraaie glazuren kruikje graanjenever bedrukt met het 'Retro-Kerksken-logo'. Kerksken is toch hét jeneverdorp, of niet?

Wij werken nog enkele maanden voort aan de voorbereiding van deze uitzonderlijke tentoonstelling die, naar wij hopen, een reuzebelangstelling zal genieten van alle huidige én uitgeweken Kerkskenaren(1).

Namens de Heemkundige Kring en Davidsfonds

(1)- Speel ons adressen door van uitgeweken dorpelingen.
Wij nodigen ze uit en zij zullen u dankbaar zijn!

GENERAAL LE MARROIS, GROOTGRONDBEZITTER IN HELDERGEM (19DE EEUW)

In de 'Atlas Cadastral de la Belgique' van P.C.Popp werden al de grondbezitters van Heldergerm vermeld. Twee in het oog springende namen en tevens de twee grootste eigenaars waren de Gentse markies Charles de Rhodes en generaal Le Marrois.

Hoe kwam een Franse militair in het landelijke Heldergerm aan zo'n niet onbelangrijke hoeveelheid percelen? Waren het aangeslagen goederen van kerkelijke instellingen?

Door raadpleging van het 'Landboek van Heldergerm' opgesteld in 1656 door Gillis Hoolman en herwerkt in 1707 door Jan Trauwaen, griffier van de Baronie van Ressegem en Borsbeke, stelden wij vast dat de goederen in de 17de en 18de eeuw eigendom waren van de abdijen van Anchin en Ninove, dus het zogenaamde 'zwart goed'.

Wie was die merkwaardige Franse generaal wiens naam gegrift staat op de oostzijde van de Arc de Triomphe te Parijs? In de koninklijke legerbibliotheek ontdekten wij meer gegevens over Le Marrois in 'Dictionnaire Biographique des Generaux et Amiraux Français de la Révolution et de l'Empire (1792-1814)'.

Als wij zijn hierna volgende briljante

'staat van dienst' bekijken, kunnen wij ons niet van de indruk ontdoen dat het hier gaat om een zeer belangrijk strateg uit de entourage van Napoleon.

Generaal Jean-Léonor-François Le Marrois werd geboren in Bricquebec (Manche) op 17 maart 1776 en overleed in Parijs op 14 oktober 1836.

In mei 1793 werd hij luitenant bij de artillerie van de Nationale Garde in zijn geboortestad en ingezet aan de kust van de Manche als luitenant-commandant van een kanonniersdétachement op 15 augustus 1793.

Hij studeerde verder aan de "Ecole de Mars" en behaalde het licentiaatsdiploma in november 1794.

Na een periode in dienst bij generaal Brisson in de 17de militaire divisie promoveerde hij tot adjunct van de chef van de generale staf van het binnenlands leger en werd hij kapitein op 9 oktober 1795.

Hij maakte kennis met Napoleon als kamphulp van 1795 tot 1814 en volgde hem bij het Italiaans leger; diende in Lodi in 1796, werd zwaar gewond in Roveredo en vocht in Arcole.

Bonaparte stuurde hem naar Parijs om de buitgemaakte vlaggen te tonen aan het Directoire.

Benoemd tot bataillonchef in 1796 en

escadronchef in 1797 kon hij door verwondingen niet deelnemen aan de Egypte-expeditie. In 1799 werd hij opnieuw kamphulp van Napoleon en verkreeg de rang van brigadechef in 1800.

Hij verbleef in Marengo als generaal van de brigade in 1803 en was belast met de inspectie van de kuststreek van Brest tot Cancale.

In augustus 1804 werd hij onderchef van de generale staf van Sout en in 1805 ging hij mee met de keizer naar Duitsland. In 1805 werd hij divisiegeneraal in Austerlitz en in mei 1806 commandant aan de Adriatische kust in Ancona.

Opnieuw opgeroepen bij het grote leger als kamphulp diende hij in Pruisen en Polen in 1806-07.

In oktober 1806 werd hij gewond in Iéna en als gouverneur van Wittemberg moest hij de opstand van Torgau onderdrukken.

Hij werd teruggeroepen naar het algemeen hoofdkwartier en werd gouverneur van de stad en provincie Stettin.

In november 1806 naar Bromberg gezonden en achtereenvolgens gouverneur van Posen en Warschau aangesteld.

Hij onderscheidde zich tijdens de slag van Nasielsk aan het hoofd van een drakenbrigade.

Als commandant van het algemeen depot van het leger in Warchau in 1807 werd hij belast met de leiding van de voorlopige divisie die instond voor de bewaking van de Narew en de Bug.

Op 7 maart 1807 werd hij verkozen als afgevaardigde voor de Manche bij het wetgevende korps.

Hij boekte een overwinning bij de samenvloeiing van Narew en Bug in mei 1807. Werd nog commandant van de Marches te Ancôna en graaf in het keizerrijk

op 15 juni 1808. De generaal ontving een dotatie van 30.000F aan jaarrente op aan hem toegewezen goederen in Westfalen in maart 1808 en 50.000fr op goederen in Hanau.

Op 31 mei 1808 gaf hij zijn functie op in Ancôna en in augustus kreeg hij de titel van groot officier van het Erelegioen.

Commandant genoemd in Osoppo in 1809 en aangeduid om het bevel te voeren over de gewapende achterban in Orléans. Omwille van zijn gezondheidstoestand heeft hij die functie nooit uitgeoefend.

In 1811 op inspectie gestuurd naar de kusten van Boulogne tot Nederland en belast met het opzoeken van deserteurs en opstandelingen van de militaire divisies.

Hij verdedigde het kamp van Boulogne tegen de Engelsen in 1812.

Hij was niet akkoord met de expeditie naar Rusland en werd terug naar Parijs geroepen in 1812. Een maand later moest hij op missie naar Düsseldorf, aangesteld als gouverneur van Wesel, opperbevelhebber van het groothertogdom Berg, gouverneur van Maagdenburg, ridder van Saint-Louis in 1814 en opperbevelhebber van de 14de en 15de divisie van Rouen in 1815.

Le Marrois reorganiseerde de nationale garde van Rouen bij de terugkomst van de Bourbons en met verlof gestuurd trok hij zich terug in Normandië in 1818.

Hij slaagde er niet in verkozen te worden in het 2de district van de Manche (Avranches) op 13 november 1822. Op 13 augustus 1832 eindigde de goedgevulde loopbaan van de generaal en genoot hij nog een viertal jaren van een welverdiende rust.

(met dank aan Marie Paule Matthijs)

Roger De Troyer

DE HUWELIJKEN STAAT IS ZEER MOEILIK..

Met deze woorden begint de tekst van een bidprentje dat in het begin dezer eeuw gegeven werd aan de trouwlustigen van onze parochie.

Het is boeiend te lezen op welke wijze onze parochieherders de verloofden verwittigden van de gevaren om en rond het huwelijksleven. Hierna enkele veelzeggende paragrafen.

Een eerste algemene stelregel was: *Verzint eer gij begint, uw geluk hangt er van af en misschien uwe zaligheid:*

*Eer dat gij gaat
tot echte staat
Let op de zaken
want 't is geen band
die met de hand
is los te maken.*

Bij de keuze van de partner diende men voorzichtig te werk te gaan: *Laat u door geene streelingen betooveren, want een vleier is een vriend in den mond, maar dikwijls vijand in de grond en denk eraan: als de bruid is in de schuit dan zijn de beloften uit.*

Wacht u ook van diegene die “de kelderkoorts” hebben, want: *een dronkaard is altijd een verkwister en een twistzoeker en gesel van vrouw en kind.*

De jonge lieden werden aangepord meer aandacht te geven aan de deugd in plaats van aan het geld:

Die rijkdom stelt voor deugd en eer verdient noch 't een noch 't ander meer.

Ze dienden meer belang te hechten aan de eerbaarheid dan aan schoonheid: *En reket op de schoonheid niet want zij is brozer dan een riet.*

Relaties, ontstaan in café's e.d., waren niet van alle gevaar ontbloot: *Let op voor verkeringen die ontstaan in herbergen en “dansvergaderingen”:*

*De vriendschap bij de flesch gemaakt,
veel eer dan 't glas in stukken raakt.
Vermijdt ook verkeringen die plaats hebben buiten “de oogen der menschen”:
In 't zuiver licht
in 't klaar gezicht
moet men de perel zoeken.
Nooit vindt men iet
dat wat verbiedt
in kanten en hoeken.*

Te vroege en te langdurende verlovingen werden ten stelligste afgeraden: *Vlucht als de pest alle verkeer die te jong begint en te lang duurt. Men stelt zijn goede naam in gevaar en dikwijls*

verliest men de zeggbaarheid en de zuiverheid.

De opsteller gaf volgende goede raad mee: neemt alle waarschuwingen wel in acht, opdat gij later met de droefheid in het hart niet zoude moeten uitroepen: Ach! hadde ik erop gepeisd! Hadde ik dat geweten! Hadde ik dat voorzien! Hadde ik!! Als hadde komt, is hebbe te laat.

Het belang van de biecht werd ook benadrukt: het grootste van alle misbruiken is van zich tot het huwelijk te bereiden door de oneerbaarheid. Wacht niet tot de laatste dag om uwe biecht te spreken. Er zijn gewichtige redenen die u moeten opwekken eenige dagen voor het huwelijk tot den biechtstoel te naderen.

Tenslotte volgde een laatste aanbeveling voor de trouwdag: de trouwdag is een groote dag; één der gewichtigste en plechtigste dagen in uw leven. Gij moet dien grooten dag heiligen en eerbiedigen. Onthoudt u alsdan van overdaad, onzedige woorden en andere onbetamelikheden. Ge moogt u ongetwijfeld verheugen, maar dat alles geschiede in eer en deugd. Tracht na uw huwelijk, zoohaast mogelijk uwen biechtvader te raadplegen en verzoekt hem dat hij u over de plichten van uwen staat onderrichte.

(verzameling Margot Meganck)
Willy De Loose

edactioneel

RESTAURATIE VAN DE BAKOVEN TE GOTEGEM

De Heemkundige Kringen van Erpe-Mere en Haaltert zetten zich samen in voor het behoud en de restauratie van de 'gebuurtbakoven' in Gotegem. Het gebouwtje staat op de splitsing met de Haalteringsestraat en de Gotegemstraat en ligt langs de onlangs uitgestippelde Molenroute door de Heemkundige kring van Erpe-Mere.

Enkele decennia geleden werd de oven nog benut voor het bakken van brood ten behoeve van de wijkbewoners, daar het 's winters vrij moeilijk was zich in het afgele-

gen dorpscentrum te bevoorraden gezien de erbarmelijke wegen.

Het is de bedoeling bij komende acties rond de molenroute de ovenactiviteiten eveneens in ere te herstellen.

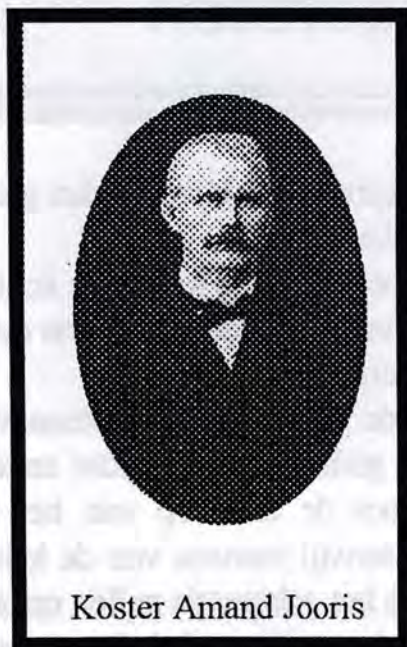
Dank zij de financiële ruggesteun van het Haaltertse gemeentebestuur kan onze kring instaan voor de aankoop van het nodige materiaal terwijl mensen van de kring van Erpe-Mere het gebouwtje zullen opkalefateren. Zo maken wij van de bakoven opnieuw een levend monument.

DE KOSTERSFAMILIE JOORIS TE HAALTERN

Bij familie- en vriendenreunies te Haaltert waar er nog muzikale talenten ten tonele gevoerd worden, klinkt regelmatig het mooie Walputlied: *“Rondom de walput was ‘t eertijds zo goed, ‘t was er zo fris en zo stil en zo zoet...”*. Deze Haaltertse topper werd geschreven en getoondicht door oud-koster Amand Jooris, een veelzijdig kunstenaar die rond de eeuwwisseling zijn kunde en energie spendeerde aan het culturele imago van ons dorp.

Amand Jooris werd geboren te Maria-Latem op 9 februari 1858 als zoon van Karel Lodewijk en Marie Christina Van de Velde, landbouwers te Dikkele. In 1882 werd hij, in onze parochie, aangesteld als koster en verving Jan Baptist Vercruyssen.

Een jaar later huwde hij te Haaltert met Maria Celestina Hendrickx, zus van dokter Benoit Hendrickx, op 10 januari 1883. De talentrijke koster-gelist overleed op 30 maart 1928.

Koster Amand Jooris

Het echtpaar, gevestigd in de Bruulstraat, kreeg 8 kinderen, allen geboren te Haaltert:

Henry Jozef Marie, ° 4 juni 1885 en overleden op 11 september 1911. Henry liep in het spoor van zijn vader en volgde orgel aan het Lemmensinstituut. Hij werd eveneens koster te Wommelgem. Een aantal meerstemmige composities van hem zijn bewaard gebleven, o.a.: Regina Coeli; Tantum Ergo; Maria Onbevlekt; Ave verum; Alma redemptoris en Mijn geboortedorp.

Jules Marie Jozef, ° 19 september 1887 en overleden op 24 augustus 1912

Magdalena Maria Josephina, ° 31 december 1889 en overleden op 24 augustus 1912

Benedictus Gérard, ° 13 september 1900 en tijdens zijn studietijd voor geneesheer overleden op 5 januari 1924

Maria Hermence, ° 5 februari 1892 en overleden op 10 november 1929

Celeste Maria Josephine, ° 11 november 1893 en overleden 8 maart 1931

Oscar ° 6 juli 1894 en overleden op 14 november 1990

Paul ° 5 september 1896 en overleden op 12 januari 1985

Paul volgde zijn vader op als koster in onze parochiekerk op 18 april 1928.

DAMENS EIJNE DOORLICHTIGE HOOGWEERDIGHEID
 DEN BISSCHOP VAN GENT.

De Keurraad voor Koster-orgelisten, zitting houdende in het
 Bisschoppelijk Seminarie, te Gent, en den Heer *Amendoren*
 geboren te *St. Amandus* den *12de*
 onderzocht hebbende, verklaart dat deze de onderscheidene proeben,
 door de Verordening voorgeschreven, met *den beslaan* uitslag
 ondergaan heeft.

Gezien en goedgekeurd
 door den Bisschop van Gent.

Gent, den
 De leden van den Keurraad.

K. Van der Eynde
J. J. J. J.
J. J. J. J.

ROYAUME DE BELGIQUE

Académie Artistique Scientifique et Littéraire
du Hainaut

société internationale fondée pour l'encouragement des Arts et des Sciences sous le Haut Patronage de S. Ex. M^{re} le GÉNÉRAL CRISTO, Président des États Unis du Venezuela et Son Altesse Royale M^{re} le PRINCE GUY DE LUSIGNAN.

GRAND DIPLOME D'HONNEUR

Le Conseil Supérieur de l'Académie, vu les dispositions statutaires relatives à la nomination des Membres *Civils*, et le rapport du Secrétaire Général, en date du *10 Mars 1893*, élève Monsieur *Edouard Joris, compositeur de musique à Haillier*, à la dignité de Membre *Civil*, et lui décerne la Médaille du Mérite *Artistique* de 1re classe, en foi de quoi le présent Diplôme lui a été délivré.

Fait à La Louvière (Hainaut-Belgique) le 6 *Octobre* 1893

Le Directeur

J. J. J. J.

Le Président

Edouard Joris

Le Président d'honneur

Edouard Joris

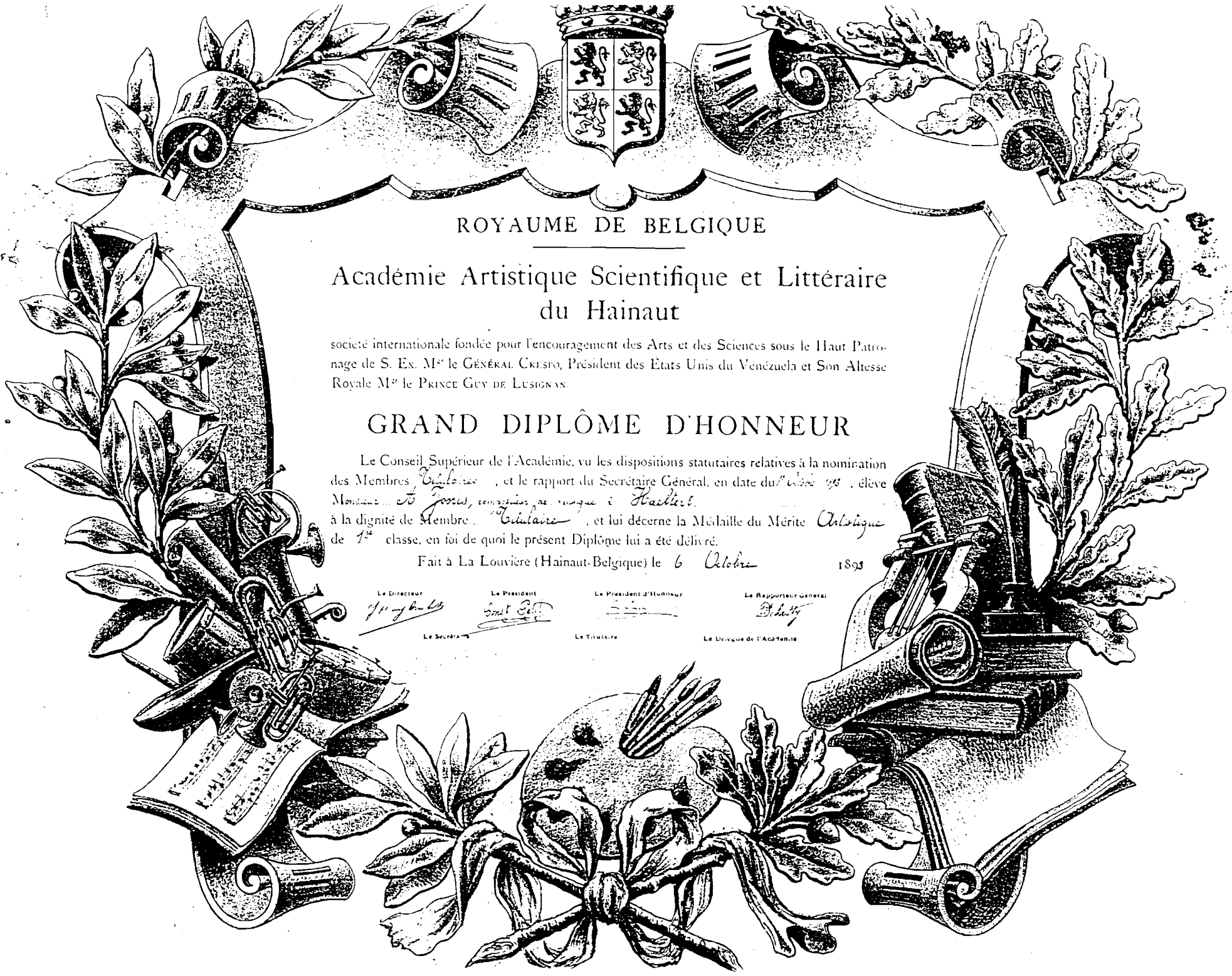
Le Rapporteur Général

Edouard Joris

Le Secrétaire

Le Titulaire

Le Doyen de l'Académie

Oscar was bediende tot het overlijden van zijn zus. Leefde samen met zijn broer Paul en verving deze in de kostersfunctie bij ziekte. Hij was een zeer goed orgelist met een voorliefde voor het zacht en fijn orgelspel.

Drie werken van hem bleven bewaard: 'Mis', een vierstemmige moeilijk uit te voeren compositie voor bassolo, eerste tenor, tweede tenor en bas.

'Vrede' een driestemmige cantate.

'Bloemen' een werk met volgende tekst:

*Bloemen, gij wondere bloemen toch!
Gij milde bloemendracht
Gij malse bloemenvrucht
Gij bonte bloemenpracht*

*Bloemen geplukt
En het hoofd mee gesmukt
En de borst en de kroez'lige lokken*

*Bloemen op 't hart
En in 't hoofdhaar geward
Bloemen, gij bloemen toch!*

*Wellend genot
Breekt de zwellende bot
Die ontliuikt aan de lucht en de zonne.*

*'t Hartje vol geur
En het kleedje vol kleur
Jeugd! Met uw vreugd en uw wonne.*

*Bloemen lief, ach
Ge bloeit maar één dag
Gauw vergaan uw bedwelmende geuren*

*Jeugd, uwe lach
En bekoort maar één dag
Gauw, gauw, verslensen uw kleuren!*

Amand Jooris was een gewaardeerd en bedrijvig musicus. In 1859 ontving hij het diploma van de Keurraad voor kosters-orgelisten 'met den besten uitslag' en in 1893 kreeg hij van de 'Académie Artistique Scientifique et Littéraire du Hainaut' het 'Grand Diplôme d'Honneur' als 'compositeur de musique à Haeltert'.

Naast zijn bedrijvigheid als 'Bestuurder' en dirigent van de muziekmaatschappij 'De jonge kunstminnaars'- hij bleef dit tot aan zijn dood- was hij samen met onderwijzer Emiel Flamand de drijvende kracht bij de oprichting en activiteiten van de toneelvereniging 'Voor kunst en vermaak'.

Twee gezongen toneelstukjes zijn ons bekend. 'De wees' een kindertoneel gecomponeerd ter gelegenheid van de oprichting van het 'Wezenhuis' in het klooster te Haaltert. Dit was omstreeks 1890. In de 'Liber memoriales' van pastoor De Pessemier lezen wij: "Funderingen gelegd van een vrij gesticht voor weezen, arme oude vrouwen en mannen, alsook een hospitaal. Eerste steen gelegd op 15 oktober 1889. In oktober 1892 hebben wij eenige weezen, oude vrouwen en eenige oude mannen kunnen aanveerden".

De uitvoering beviel de pastoor zo zeer dat hij de koster aanmaande het werk te laten drukken en uitgeven. De koster repliceerde: "Meneer pastoor, ge weet wat ik hier als koster verdien en met mijn groot huishouden kan ik dat niet betalen", waarop de pastoor antwoorde: "ik zal het bekostigen". Wat ook gebeurde!

In 1890 componeerde hij eveneens 'Kerstavond, zangspel met gebaren'.

De Wees

K...ine

DOOR

A. JOORIS

Prijs : Fr. 2,50

ander Ghinats en Cie. Brussel.

Zijn (gekend) oeuvre, volgens ingewijden aangename romantische muziek, bevat een 30-tal Latijnse werken en een 20-tal Nederlandse liederen waarvan het 'Over den Walput' zeer populair waren in ons dorp.

Dit lied schreef Jooris naar aanleiding van het vullen van de Walput op het Bruulplein (één van de brandputten, ook gebruikt voor roten van het vlas) met de afgegraven aarde van de heuvel in de Molenstraat waarop enkele jaren voordien de windmolen prijkte.

Onze informant, ex-voorzitter en ex-dirigent van het Koninklijk Sint-Gorikskoor, Albert Redant, geeft relaas over zijn zoektocht naar het oeuvre van deze musicus.

"Alle leden van het kerkkoor wisten dat Amand Jooris Nederlandse en Latijnse liederen had gecomponeerd. Ze werden gezongen tijdens plechtige vieringen. Hij naamtekende de partituren met A.J. en voegde er vaak ook het jaartal bij.

Op vraag van Deken Thijsmans verving ik voor een korte periode (uiteindelijk zes jaar!) de zieke koster Paul Jooris. Op mijn speurtocht in de kasten op het oksaal ontdekte ik tal van partituren gesigneerd A.J. uit einde vorige en begin deze eeuw. Na heel wat puzzelwerk voor het ordenen van de zangpartituren kwam ik tot de vaststelling dat de orgelbegeleidingen ontbraken. Zoektochten in het woonhuis leverden eveneens weinig resultaat op, al kwamen enkele merkwaardige vondsten aan het licht. Na de dood van de laatste twee leden uit het gezin, Paul en Oscar, bracht de opruiming de zo verhoopte ontbrekende partituren niet aan het licht. Welke (muzikale) schat is hier niet verlo-

ren gegaan!

Opmerkelijk is dat koster Jooris gedurende een twintigtal jaren geen composities maakte. Toevallig de jaren waarin drie zoons vrij jong zijn overleden."

Wie interesse heeft voor de partituren kan informeren bij Albert Redant, Windmolenstraat 18 te 9450 Haaltert. Tel.: 053/830299.

(Met dank aan Albert Redant)
Willy De Loose

MIJN GEBOORTE DORP

HENRI JOORIS

On-der al-le uit-ver-ko-ren ligt mijn dorpje nauw aan 't hart.
't Is het plek-je waar 'k ge-bo-ren; waar 'k ge-voed; ge-liefkoosd werd,
waar 'k ge-voed, ge-liefkoosd werd,
't Is het plek-je waar 'k ge-boren waar 'k ge-voed, ge-
't Is het plek-je waar 'k ge-boren waar 'k ge-voed, ge-
lief-koosd werd, waar 'k ge-voed, ge-liefkoosd werd.
lief-koosd werd, waar 'k ge-voed, ge-liefkoosd werd.

2. In dat oord is meenge zegen
Mij in 't harte neergedaald.
Moeders lach klonk mij er tegen,
Op haar mond van liefde
omstraald..

3. Volgt de vreugde zijne schreden
Griefft de weemoed 't harte mij
'k Min mijn dorp als in 't
verleden,
Ze in vreugde als in lij(aen).

4. Ja, ik wil het mijn liefde schenken,
Reis ik zelfs de wereld rond.
'k Zou nog steeds het oord herdenken
Waar weleer mijn wiegje stond.

Rondom de Walput was 't eertijds zo goed, 't was er zo fris en zo stil en zo
 zaet. Tussen de lindes en onder het groen, 's morgens en 's avonds maar
 meest op de noen. ^{REFR.} Wal-put, Wal-put, vaar-
 wel, ou-de ge-zel, vaar-wel, oude ge-zel.
 t'klok-je met zijn klam-men zoet, zegt hem ook zijn af-scheids-
 groet, zegt hem ook zijn af-scheids-groet. Wal-put,
 Wal-put, trouwe ge-zel vaar-wel.

Loeren en kijken deed 't oude gebuur
 Rondom zich hansen naar huis en naar schuur.
 Weg en bedolven, met voeten getrëen,
 Rust hij voor eeuwig nu dijs hier bënëen.

Hier waar zijn wateren blonken zo lang,
 Is nu gewoel en gespel en gezang.
 En op zijn graf ligt een sierlijk tapijt,
 't Groen en het gras en de bloempjes ter tijd.

Ouden gaan zwijgend en peinzend voorbij,
 Jongeren zeggen: "Hieronder was hij."
 Honderden jaren wordt hij nog herdacht
 Van die nu leven en komend geslacht.

Velen met ondank en spot en gedruis
 Brachten hem vuilnis en stenen en gruis.
 Nooit heeft hij iemand belast of belaan,
 Alwa' hij wist is met hem ook vergaan.

HERINNERINGEN...

In een bijdrage van Mededelingen HK, 1987 nr 2 en 3, schreef Jef Herreman: "In 1942 deed een nieuwe generatie, met o.m. Desiré Allaer, Erwin Scheerlinck, Gustaaf Lauwereys, Paul Meganck e.a. Hoger-Op herrijzen onder de benaming Racing Haaltert met als secretaris Roger Scheerlinck. Zij speelden op een terrein in de Molenstraat."

Voorheen waren een aantal spelers aangesloten bij voetbalclub Heldergerm, o.a. Erwin Scheerlinck, Gustaaf Lauwereys, Paul De Graeve, Robert Cobbaert en Paul Meganck.

Onderstaande opname (Studio De Rijk) is één van de eerste foto's van het nieuwe Racing Haaltert (1947) en werd genomen op het terrein in de huidige Windmolenstraat ('Roukes meis'). Bemerkt speler (A. Deleenheer) nog met een trui van Hoger-Op!

Foto M. De Rijk-Kerksken.

Staand (vlnr): Frans Renneboogh; verdoken:?: Robert De Graeve; Albert Deleenheer; Emiel Van Cauwenbergh; Gustaaf Lauwereys (Kerksken); Paul De Graeve; Albert Hendrickx en secretaris Roger Scheerlinck.

Gehurkt (vlnr): Robert Cobbaert (Kerksken); Paul Meganck; Robert Gees; Julien Heyman en Erwin Scheerlinck.

Enkele speelseizoenen later, begin jaren vijftig, werd Racing reeds kampioen. Hieronder de gelauwerde ploeg.

Staand (vlnr): voorzitter Emiel Vervoort; Maurice Van Overwaele; Albert Van Cauwenberghe; Paul Meganck; Herman Herremans; Omer Roelandt; Frans Hunninck; secretaris Roger Scheerlinck en bestuurslid Jozef Renneboogh.

Gehurkt: Albert Van Haverbeke; Erwin Scheerlinck; Frans Renneboogh; Gustaaf Lauwereys en Paul De Graeve.

(verz. Paul D'Hondt-Kerksken en Erwin Scheerlinck)
Willy De Loose

EEN TENTOONSTELLING OVER DE SOCIALE ORGANISATIES VAN DE CHRISTENE VOLKSPARTIJ (DAENSPARTIJ).

Van 27 april tot 25 mei ll. kregen wij de gelegenheid deze prachtige tentoonstelling te bezoeken in het Oud Hospitaal te Aalst, georganiseerd door het Provinciebestuur van Oost-Vlaanderen, het Stadsbestuur, het Daensarchief en het Museum van de Vlaamse Sociale strijd.

De Daenspartij had twee belangrijke standpunten: de sociale strijd en de Vlaamse kwestie. Met tal van unieke documenten werd de sociale bewogenheid van de partij belicht. Op het einde van de 19de eeuw kregen de sociale voorzieningen en de bijhorende wetgeving stilaan vorm. Ziekenbonden, vakverenigingen en coöperatieven kregen bestaansrecht. Heelaas, door de beperktheid van de beweging en tegenwerking uit hogere kringen kregen sommige bewegingen niet de kans zich optimaal te ontplooien.

Naar aanleiding van de tentoonstelling verscheen een bijhorende publicatie (Redt & Helpt U Zelfen & Elkander) die handelt over het aspect van de daensistische beweging: mutualiteiten, syndicaten, verbruikers- en productiecoöperaties, sociale kringen en culturele verenigingen die onder de vleugels van de daenspartij tot stand kwamen met de betekenisvolle namen: 'Steunt elkander' of 'Redt u zel-

ven'.

In het boek wordt dieper ingegaan op de werking van de sociale organisaties en over de integratie van de beweging in het 'Vlaamsche Front' en later in het 'Vlaamsch Nationaal Verbond'. Enkele daensistische kernen tekenden verzet aan tegen deze evolutie en probeerden op eigen kracht als Christene Volkspartij te overleven.

Ook de NV De Volkswil (spaarkas en bank) uit Denderhoutem komt aan bod. Wij hopen in een volgende bijdrage meer uit te wijden over deze instelling.

Dit prachtig en rijkelijk gedocumenteerd werk (276 p.-150 foto's) werd samengesteld door Machteld Van de Perre, die oprechte felicitaties verdient voor haar realisatie. Een must voor wie zich interesseert in de daensistische beweging in onze regio.

Besteladres: Daensarchief, Oude Vismarkt 1, 9300 Aalst (prijs 550fr)

DE AANLEG VAN HET NIEUWE KERKHOF TE DENDERHOUTEM CA. 1900

Vroeger bevonden de kerkhoven zich steeds omheen het kerkgebouw. Vermits quasi de gehele bevolking kerkgaand was, hoorden de lichamen in gewijde grond begraven te worden. Om de herinnering aan de afgestorvenen en de plaats van hun teraardebestelling in ere te houden werden over 't algemeen de voorlopige aangebrachte houten kruisjes na korte tijd door gedenkstenen of zerken in harde steensoorten vervangen. Deze waren opgericht op aangekochte gronden en bleken dus onvervreemdbaar. Niet ten onrechte werd onderaan op de zerk in niet mis te verstane bewoording gebeiteld: "Voor eeuwig afgestaan". Eenmaal was dat ook in Denderhoutem zo. Momenteel is daar echter geen enkel spoor meer van terug te vinden, 'om reden van algemeen nut' heet dat dan. De graven werden geliquideerd.

Als de vroede gemeentevaderen dan tijdig inzagen dat de beschikbare gronden voor begraafplaatsen schaarser werden, en omwille van het aandringen van de kerkfabriek om de toenmalige kerk te vergroten, werd er noodgedwongen naar een geschikt terrein uitgezien om de nieuwe dodenakker in te richten.

Wegens de nauwe banden die

gemeente- en armbestuur noodzakelijker wijze steeds hadden, kozen beide voor een voldoende groot perceel en stelden de procedure in gang voor de aanleg van het zo nodige nieuwe kerkhof.

Voor het eerst werd een voorstel in de gemeenteraad van 26 mei 1897 (1) op tafel gelegd om in de Molenstraat een perceel aan te kopen. Dit kwam goed uit vermits het 'Weldadigheidsbureel' (=Armen) eigenaar was van de grond. Het verslag van de zitting luidde: "*Overwegende dat na menigvuldige navorsingen, men eindelijk overtuigd is gebleven, dat het geschikte perceel land, waarop men bedoeld kerkhof zou plaatsen, gelegen is in den wijk Dorp, Molenstraat, hebbende een oppervlakte van 62a 80ca, wezende het noord oostdeel van meerderen blok, voorts komende ten kadaster sectie B nr 952a, palende noord oost de kalseide, zuid de kinderen De Winter, zuidwest de voetweg en armbestuur en noordwest eene kouterbaan, behoorende aan het armenbestuur dezer gemeente en in gebruik bij d'heer Lercangèe Ghislenus*".

Het voorstel werd aangenomen om het goed aan te kopen voor 6.531 F en het dossier werd doorgestuurd ter goedkeu-

ring naar de provinciale diensten.

In het kader van die toch niet alledaagse onderneming werd de raad gestimuleerd door de arrondissementscommissaris om terzelfdertijd de toelating te vragen “... *delvingen te mogen doen, noodig tot de vergroting der kerk*”, wat ook gebeurde op 10 december 1897.

Tijdens dezelfde zitting werd ook beslist de officiële toelating te vragen tot aankoop van het bewuste perceel.

Drie maanden later ontvingen de raadsleden een schrijven van de arrondissementscommissaris met de toelating voor de aankoop van het perceel.

De leden waren in hun nopjes! Maar er was meer: een paar scherpzinnigen wilden er ook nog een financieel voordeel uit halen. De kans was bijzonder groot dat een groot deel van de partij grond geschikt was om “*uit te pressen*”. (2) Zo kon de gewonnen ‘kareelsteen’ nog een aardige stuiver opbrengen. De grond was er immers van uitstekende kwaliteit om er een steenbakkerij op te richten. Over deze nevenkwestie vernamen wij echter niets meer in latere beraadslagingen.

In de volgende raadszittingen moest er ernstig gepraat worden over de netelige, hoogoplopende financiële kant van de zaak. Het was geen sinecure: grondaankoop, de aanleg van de nieuwe begraafplaats en terzelfdertijd drongen zich grote geldverslindende werken aan het kerkge-

bouw op. De ondernemende pastoor Van de Putte liet niet los, hij wou absoluut de geplande verwezenlijkingen beëindigd zien. Met eigen middelen kon de gemeente het werk niet aan. De enige uitweg bleek het aangaan van een lening.

Op 21 september 1898 vroeg de raad de toelating aan een lening aan te gaan bij het gemeentekrediet van 11.000 F met een rentevoet van 4%. De terugbetalingstermijn zou op 36 jaar bepaald worden, met jaarlijkse afbetalingen (in de verslagen gebruikt men het zonderlinge woord: ‘jaardoodingen’).

Er werd vooruitgang geboekt: op 7 december 1898 werd door de raad “*de begrootingsstaat, het lastenboek en de plans nopens de oprichting van het kerkhof*” goedgekeurd, weerom te onderwerpen aan het gewoonlijk minutieus onderzoek door de bestendige deputatie. Negen maanden later ontving het bestuur de toelating en zou men spoed maken met de uitvoering van het project.

De kastoestand was nog steeds bedroevend, dus opnieuw een lening, deze maal 4.500 F met zesenzestig ‘jaardoodingen’, inbegrepen de rente van 4%.

Op 8 november 1899 werd “*de opbouw van een doodenhuisje met afsluitingsmuur en grilje aan het nieuwe kerkhof*” in aanbesteding gegeven aan Jozef en Petrus Van Pottelberghe, ondernemers te Erembodegem. Kostprijs 5.508,02 F.

Vooraf moet nu echter de

‘aankoopakte’ van de grond even in het licht gesteld worden. De aankoop werd vastgelegd op 15 februari 1899. Voor de gemeente trad burgemeester Kamiel Schoupe op. Voor de tegenpartij, het Armenbestuur, waren aanwezig: Jozef Baetens, Petrus Eeman, Victor Kiekens, Kamiel Chiau en Alfons Ghijsels. Deze laatsten bevestigden schriftelijk dat hun bestuur dertig jaar en meer eigenaar was van het goed. In het dossier bevond zich ook een verklaring van de hypotheekbewaarders in Oudenaarde dat het perceel niet hypothecair bezwaard was. De verkoop werd gesloten voor de som van 6.531,20 F. Ontvanger van het armenbestuur Theofiel Sonck ontving het bedrag en leverde de kwitantie af.

Er bestond nog een geschreven akkoord van 21 januari, tussen de gemeente en Edgard De Winter, eigenaar van het Z-W aanpalend goed. Hierin werd vastgelegd dat de gemeente ten allen tijde herstellingen kon aanbrengen langs de zijde van De Winters eigendom. Als tegenprestatie kon hij de muur gebruiken voor het plaatsen van fruitbomen af wat dan ook aan de muur vast te leggen.

Alhoewel de overeengekomen kostprijs der werken lichtjes zou verhogen, van 5.508,02 naar 5.570,17 F, ontving de gemeente waardevolle steun. Staat en provincie subsidiëerden met 2.144 F, zodat de gemeente slechts 3.426,17 F diende te betalen. Het bedrag van de

aangegane lening werd teruggebracht tot 3.600 F.

Op 26 februari 1900 stuurde de gemeente de aanbesteding ter goedkeuring naar Gent.

De werken konden starten, maar de raadsleden moesten nog rekening houden met het feit dat het Gemeentekrediet de intrestvoet verhoogde naar 4,25%. In Denderhoutem werd hevig geredetwist, temeer daar de aannemers aandrongen op spoedige betaling.

De aannemers klaarden de klus en op 4 oktober 1900 (3) kon Mgr. Stillemans de nieuwe dodenakker inwijden. Zoals gebruikelijk werd er een kleine oppervlakte ongewijd gelaten om vreemden en ongedoopten een laatste rustplaats te verzekeren. Tachtig jaar later, omstreeks 1980, was dit kerkhof reeds volzet en een nieuw gedeelte werd aangelegd in het verlengde van het bestaande. Een evolutie waar in 1900 nog niemand aan dacht, was de ruimte die men nu voorziet voor de berging van de urnen met as van gecremeerde overledenen. Ook de slachtoffers van de twee wereldoorlogen werden samengebracht in speciale perken.

Edgard Huylebroek

1- Gemeentelijk archief- notulen gemeenteraadszittingen

2- Dit was het gebruikelijke woord om het geheel van de steenbakkersactiviteiten aan te duiden. De ‘pres’ was een machine waarin een blok aarde samengeperst werd om deze in lange rijen op te stapelen. Deze ‘gammen’ lieten toe de gevormde steen gepast te laten drogen om nadien gebakken te worden boven kolenvuur.

3- Kerkelijk archief- Liber Memoriales

ASPECTEN VAN DE KINDERTIJD IN DENDERHOUTEM.

1910-1949 (DEEL II)

In dit hoofdstuk wordt behandeld hoe de kinderen hun schooltijd doorbrachten. De meesten gingen naar school zolang het wettelijk verplicht was, dus tot de leeftijd van 14 jaar. Het grootste gedeelte van onze jeugd liep school in Denderhoutem, enkelen kozen het buiten-gemeentelijk onderwijs.

Denderhoutem kende in de periode 1910-1949 vijf kleuterschooltjes (Borrecent, Dorp, Dries, Lebeke en Vondelen) en drie basisscholen (Borrecent, Lebeke en Molenstraat).

De eerste gemeenteschool werd in Denderhoutem gebouwd in 1872 in de Molenstraat. Het gebouw bestond uit twee delen. De jongens zaten achteraan in het gebouw en de meisjes in het voorste gedeelte. In september 1924 was de schoolbevolking erg aangegroeid. Daarom werden de jongens overgebracht naar de Zonestraat, de meisjes bleven ter plaatse.

In 1879 werd in de wijk Borrecent een katholieke school voor meisjes en jongens opgericht die een enorm succes kende.

1.1. De kleuterschool

De kleuters bezochten de dichtsbijgelegen school. De afstand - kwestie van het middagmaal thuis te kunnen nemen - was de belangrijkste factor die de schoolkeuze bepaalde.

Voor de personeelsbezetting van de kleuterscholen werden niet voor iedere school

in elke periode zusters of juffrouwen vermeld, omdat er in elke periode wel meer scholen waren waar geen informant had gezeten. De opsomming kan onvolledig zijn.

Dorpsschool: Zuster Anna, Zuster Frédéric, Zuster Mathia, Zuster Melanie, Zuster Elisabeth, Zuster Joachim, Zuster Mathia en Juffrouw Sofie.

Dries: Zuster Constance, Zuster Gabriël, Juffrouw Célestine Taeleman, later vervangen door Juffrouw Odile Chiau.

Vondelen: Bertha Lercangé.

Borrecent: Zusters van de Dorpsschool en Yvonne Matthijs

Lebeke: Zuster Fusent

In de kleuterschool op het Dorp waren quasi altijd zusters (orde van de Apostolinnen) verantwoordelijk voor het onderrecht. De bezetting was nogal wisselend. In de Lebeke waren het de zusters van de orde van de Penitenten die er onderricht gaven. Deze benaming werd echter gebruikt voor een groot aantal van vrouwelijke religieuzen, die tot de Derde Orde van Sint-Franciscus behoorden. Zo goed als alle anderen hebben ze tot doel: onderricht en verpleging van zieken en hulpbehoevenden.

In alle schooltjes, met uitzondering van Dries en Dorp, was er één leerkracht aangesteld voor drie klasjes.

1.2. De basisschool

Na de kleuterschool kon men op zesjarige leeftijd naar de basisschool. De belangrijkste waren de vrije school in de Borrekent (gemengd) en de gemeenteschool in de Molenstraat (gemengd). De Lebeekse vrije school was kleiner en was volgens informanten minder kwalitatief.

Het onderwijzend personeel in de vrije aangenomen jongensschool: Jules De Mulder, Alfons Van Keymeulen, Albert De Gendt (bijnaam 'de betj'=bijter, kreeg de naam omdat hij de leerlingen kon afsnauwen) en Edgard Huylebroek (bijnaam: 'den oilj', afgeleid van familienaam).

In de vrije aangenomen meisjesschool waren het de zusters die dagelijks vanuit het klooster naar de school gingen, o.m.: Zuster Lamberta, Zuster Agnes, Zuster Joachim, Zuster Xavier en Zuster Borromée.

In de gemeentelijke jongensschool waren het: Eugenie Cobbaert, Ghislain De Graeve (bijnaam: 'de slek'=slak naam ontstaan door zijn trage manier van lesgeven), Achiël Isebaert, Richard Van der Speeten (bijnaam: 'de spiejetbus' afgeleid van de familienaam), René Van Herreweghen (bijnaam: 'het bokkeboëreken' zijn baardje leek erg op een geitesikje) en Gustaaf Meganck (bijnaam: 'de poeierdoeës' kreeg de naam omdat hij vaak medicatie nam), Rachel De Schrijver (bijnaam: 'de ganzenek' afgeleid van haar lichaamsbouw) en Jeanne De Winter.

In de gemeentelijke meisjesschool fungeerden Agnes De Schrijver, Iréne De Schrijver, Maria Houtman, Juffrouw Julie Kiekens, Bertha Van Herreweghen, Juffrouw Wilhelmina Van Opdenbosch en Alphonsine Van Rossen.

1.3. De schooltijd

In de behandelde periode was er nog geen sprake van herfstvakantie noch krokusvakantie. Op woensdag liep men een ganse dag school en op zaterdag gaf men ook les tot 's middags. Een informant vertelt: *"Om halfnegen begon de school. Om 10u was er een kwartiertje 'alleport' Tijdens deze pauze (speeltijd) konden de meisjes met de bal spelen, hinkelen, croquet of 'camps ruinés' spelen. De jongens knikkerden of speelden met de tol. Voetballen was verboden. Daarna was het opnieuw les tot 12u. Wij hadden anderhalfuur om naar huis te gaan voor het middagmaal. In de namiddag was er les van 13u30 tot 16u. Thuisgekomen aten wij de 'vierurenboterham' en maakten het (weinige) huiswerk."*

1.4. Het lessenrooster

De dag begon met het vak Godsdienst. In de gemeenteschool sprak men van 'werkelijkheidsonderricht' en onder die werkelijkheid werd ook de religieuze sfeer verstaan en werd een deel van de catechismus behandeld. Na de godsdienstles kwamen vormen van wiskunde aan bod: getallenkennis, de vier hoofdbewerkingen, meetkunde, vormleer en in het zevende en achtste leerjaar ook algebra. Na de speeltijd volgden de taallessen: spelling, spraakkunst en leestechiek. Het Frans stond volgens alle informanten op een laag pitje.

Na de middag was het lesschema minder strak, opstellessen, aardrijkskunde, geschiedenis, lichamelijke opvoeding, voordracht, tekenen en zang kwamen aan bod. Men deed vooral beroep op het geheugen, uit het hoofd kunnen leren was hoofdzaak.

1.5. Straf en beloning

De hoeveelheid straf en de aard ervan waren afhankelijk van de leerkracht in kwestie. Een veel voorkomende straf was dat men de leerling afzonderde, vooraan of in de hoek, veelal met de handen op het hoofd of op de knieën zittend. Meer vernederend was: vooraan staan met de kartonnen tong aangebonden of getooid met ezelsoren.

In de kleuterschool in de Borrekent ging het zo ver dat de kleuter die gebabbeld had naar huis moest met een papiertje op de mond geplakt.

In de basisschool sprak men vooral van de 'lijfstraffen' en de 'schrijfstraffen'.

Veelal kreeg de leerling een draai rond de oren of werd de beruchte regel gebruikt om op de vingers of achterwerk te kloppen. Soms moest men minuten lang op de blote knieën op de houten trede zitten.

De schrijfstraffen begonnen meestal met 'Ik zal nooit meer...'. Maar er was ook nog het 'uitzitten' van een straf na schooltijd. Dit nablijven op school werd 'inblijven' genoemd, waarbij de onderwijzer zichzelf strafte, want hij moest eveneens blijven.

Beloningen voor goed gedrag of puike studieprestatie waren eveneens in voege. Sommige leerkrachten gaven een vrucht of een prentje van de 'Millanaise' (dit was poeder tegen de luizen waar prentjes bij zaten). Om de ganse klas te belonen werd soms een uitstap georganiseerd.

1.6. Huiswerk

Huiswerk werd er niet veel gegeven. Papier en schriften waren nog niet aan de orde van de dag. Taken meegeven bracht

natuurlijk een heleboel verbeterwerk met zich mee en met klassen van 40 à 50 leerlingen was dit onbegonnen werk.

1.7. Het rapport en de prijsuitreiking

Slechts een paar informanten hadden weet van het klassieke rapport. De uitslagen werden per trimester meegedeeld. Het aantal punten speelde weinig rol, meer belang werd gehecht aan de plaats! Op het einde van het schooljaar werden ook wel een paar boeken uitgedeeld aan de primussen.

Het hedendaagse oudercontact greep toen individueel plaats, dikwijls voor of na de wekelijkse zondagsmis.

1.8. Het klasuitzicht

Vooraan in de klas stond de lessenaar van de leerkracht. Achter de leerkracht hingen twee grote foto's: die van de koning en koningin en ertussen een kruisbeeld. De leerlingen zaten twee per twee aan lessenaars. In het midden van de lessenaar zat een inktpot. Tegen de muren hingen landkaarten van België en een wereldkaart. Er stonden ook in elke klas inhoudsmaten, meestal in tin, waarop stond: 'A l'usage de l'enseignement'. Een weegschaal met gewichten was ook aanwezig.

Afhankelijk van het seizoen werden er planten binnengebracht. Bij een religieus feest werd aangepaste versiering aangebracht. In de meimaand werd bijv. een Mariabeel uitgestald en versierd.

In de winter kwam dan de kachel met de grijze buizen die met ijzerdraad bevestigd werden aan de muren.

1.9. Het schrijfgerei

De leerlingen schreven met een griffel op een lei. De griffel werd aangeslepen op de arduinen vensterbank. De lei, een zwart bordje, zat in een houten kader met een gaatje erin. Bij niet gebruik hing men de lei aan een spijker in de zijkant van de lessenaar. De lei diende gereinigd met een vochtig doekje, maar meestal gebruikten de rakkers daarvoor wat speeksel en... een mouw.

1.10. De leerlingen in een klas

In de kleuterschooltjes zaten meestal de drie jaren bij elkaar. Ook in de Basisschool gebeurde het vaak dat er twee of (heel zelden) drie jaren bij elkaar zaten. Volgens de informanten werd het systeem zeker tot 1949 toegepast in de vrije school Borrekent. In de gemeenteschool schafte men het systeem af omstreeks 1924, toen de nieuwe jongensschool in de Zonnestraat startte.

Wanneer er in een klas twee leerjaren samen zaten, sprak men van een kleine en een grote kant.

1.11. Bezoek in de klas

Een klas in de basisschool kon door drie personen worden bezocht. De dokter kwam ééns per jaar voor een miniem medisch onderzoek. De inspecteur kwam al eens vaker langs en de pastoor kwam elke week.

Voor het medisch onderzoek in de vrije scholen kwam dokter Hector Van Ongevallen en de daensgezinde dokter Pauwels bezocht de gemeenteschool. In het klaslokaal werd een 'kabinet' geïnstalleerd achter een doek of kast waar de geneesheer gehoor, zicht en ademhaling contro-

leerde.

Bij de komst van de inspecteur liepen de leerkrachten er eerder zenuwachtig bij. De leerkrachten leverden een extra inspanning om aan te tonen dat hun leerlingen wel degelijk onderwijs genoten. Een informant vertelde: *"Ik weet nog heel goed dat wij bij zuster Joachim in de Borrekent een Frans liedje geleerd hadden. Wij moesten het zingen bij de komst van de inspecteur om te bewijzen dat wij Frans kenden. Wij begrepen er echter geen jota van!"*.

De pastoor kwam elke week en informeerde meestal naar de kennis van de catechismus.

1.12. De Franse school

De Franse school was gesitueerd in het klooster op het Dorp. Zuster Emmerantia was de verantwoordelijke leerkracht. De lessen werden gegeven na schooltijd. Door het feit dat iedereen er naartoe kon en er regelmatig nieuwe leerlingen bijkwamen zonder voorkennis, stond het Frans dat men er leerde op laag niveau.

(wordt vervolgd)
(uit de thesis van Koen Werelds)

EEN BORZEKEN ZOEK TIJDENS DE PAASMIS -

Haaltert, 1865

Paasdag 16de april 1865 was voor onze schepen, gemachtigd politiebeambte Pieter Jozef Peleman geen rustige hoogdag. In stede van de traditionele pint of borrel na de hoogmis in één van herbergen rond de kerk diende Peleman te zetelen voor een verhoor in verband met een zoekgeraakte geldbeugel met goud- en zilverstukken.

De gedupeerde, Lodewijk De Sadeleer, dagloner, oud 60 jaar uit Haaltert verklaarde aan de schepen *“dat heden uit de hoogmis gaande en buiten den kerkdorpel getreden zijnde, en zijne handen in zijnen broekzak stekende, ontwaarde dat zijn blauw lijnwaden borzeken, waarin zich een tweede borzeken bevont met een koperen knopje en met de volgende speciën: 2 stuks goud van 20.00 Fr; één stuk zilver van 2.00 Fr; twee stukken zilver van 1.00 Fr en twee zilverstukjes van 0.50 Fr was kwijtgeraakt.”*

Hij had dit eveneens aan de pastoor gemeld *“om er insgelijks de aankondiging van te doen.”*

Het gebeuren werd natuurlijk druk commentarieerd en her en der doken beschuldigingen op aan het adres van een jonge man, en het woordje ‘diefstal’ was niet uit de lucht.

‘s Namiddags ontbood de schepen de 14-jarige Lodewijk De Schrijver die tijdens de vespers *“een zilverstuk had aangeboden in den herberg ‘Het Fort’ (1) en een stuk goud van 20.00 Fr bij de zaak J.B. Allemant, suikerfabrikant in deze gemeente welke hem had verzonden tot na het eindigen van den godsdienst.”* De schepen gaf opdracht aan veldwachter J. Baetens, Lodewijk De Schrijver samen met zijn vriend, de 18-jarige Karel Lodewijk Renneboogh op te pakken.

De Schrijver ontkende de diefstal maar bekende dat hij een goudstuk gevonden had en *“dat hij er zich had van ontmaakt onderweg, toen de veldwachter hem voorgeleidde.”* Veldwachter Baetens ging zelfs zoeken op de aangeduide plaats, maar zonder resultaat.

Schepen Peleman noteerde verder: *“alsdan overgegaan zijnde, tot een onderzoek in de zakken des betigten, hebben wij over hem gevonden, in een blauw lijnwaden borzeken en 1.47 Fr die hij zegde te zijn den overschot van 2.00 Fr die hij in ‘Het Fort’ had doen uitwisselen alsook een klein koperen knopje.”*

De beschuldigde werd toen geconfronteerd met De Sadeleer die beweerde dat het blauwe ‘borzeken’ wel degelijk van

hem was. De metgezel van de betichte verklaarde "dat hij niets kon zeggen *nopens de oorsprong van het geld*", maar vertelde dat "De Schrijver veel geld had, ook dat hij hem een frank had gegeven, die al reeds verteerd was en dat zij *tesamen binst de vespers, ter herberg 'Het Fort' drij druppels hadden gedronken.*"

Ook op tweede Paasdag was Peleman 'van dienst', want toen kreeg hij bezoek en noteerde een verklaring van: Jozef De Neve, houthakker 31j; Bernard Van den Brouck, landbouwer 38j en Karel Lodewijk Hunninck 28j, allen wonende te Haaltert. Deze drie bevestigden "een klein borzeken inhoudende twee goudstukken, gevonden te hebben omtrent op de door De Schrijver aangeduide plaats, waar hij gezegd had hetzelfde te laten

vallen, onder den weg toen de veldwachter hem voor ons geleidde."

De twee 'borzekens' waren terecht. De Schrijver en Renneboogh zullen wel enkele borrels geledigd hebben op de kosten van De Sadeleer en deze laatste zal in de toekomst wellicht zijn 'borzeken' beter bijgehouden hebben tijdens de misvieringen. Over een verdere afwikkeling van dit dorpse tafereel, waarschijnlijk hét gespreksonderwerp van die anders zo rustige hoogdag, hebben wij niets meer ontdekt.

Willy De Loose

(Bron: RAB, politionele verslagen, Haaltert- Modern)
(1) Het Fort, verdwenen herberg (omstreeks 1920) in 'de Krebbe' - verbinding Provinciale baan met dorpsplaats

NIEUWE PUBLICATIES

1. Gezinsreconstructie van Burst, Bambrugge en Vlekkem (1620 - 1796)

(auteur : Robert Lievens)

Prijs 500 fr + 100 fr verzendingskosten

2. Gezinsreconstructie van St.-Antelinks (1660 - 1856)

(auteur : Robert Lievens)

Prijs 500 fr + 100 fr verzendingskosten

3. Gezinsreconstructie van Borsbeke (1620 - 1796)

(auteur : Robert Lievens)

Prijs 400 fr + 100 fr verzendingskosten

Te bestellen op het secretariaat : Geert Boelaert
Droeskouter 12 - 9450 Haaltert - Tel.: 053/83.30.86

of door storting op rekeningnummer : 439-5083061-63 (met duidelijke vermelding van het gewenste boek)

KERKSKEN

GEZINSRECONSTRUCTIE 1698-1898

Dit werk is gebaseerd op de Parochieregisters van Kerksken, die jammer genoeg slechts in 1698 beginnen. Wij konden toch via de Staten van Goed (vergelijkbaar met de huidige notarisakten) en andere zeventiende eeuwse documenten van enkele families voorvaders tot het einde van de zestiende eeuw terugvinden.

Alle personen geboren in Kerksken en er overleden tussen 1698 en 1898 werden in hun familieverband alfabetisch en chronologisch gerangschikt. Vanaf het begin van de negentiende eeuw werden ook de wijk, het beroep en eventuele migratiegegevens opgetekend.

Het Heemkundig archief maakte ons mogelijk ook de overlijdensdata van Kerkskenaren uit Groot-Haaltert tot ongeveer 1976 te vermelden; dit evenwel zonder verdere informatie wegens de wet op de privacy. Wij weten hoe belangrijk dit is, omdat bepaalde gezinsleden zich wel de overlijdensdatum van ouders of grootouders herinneren, maar twijfelen over geboortedatum en plaats. Deze gegevens zijn cruciaal voor verder onderzoek.

Familiegeschiedenis is niet gebonden aan gemeentegrenzen, daarom gingen wij op speurtocht in de Parochieregisters en de Burgerlijke Stand van alle naburige gemeenten. Kerkskenaren die uitweken of huwden in de nabije dorpen kregen ook hun plaats in het boek.

De studie werd afgesloten met een alfabetische klapper van de vrouwelijke gehuwden en een lijst met de Buitenpoorters van Kerksken te Aalst en Geraardsbergen.

Met deze nieuwe uitgave wordt elke Kerkskenaar in de mogelijkheid gesteld zonder al te grote problemen zijn/haar voorouders terug te vinden. De Heemkundige Kring hoopt hiermee de belangstelling voor ons verleden aan te wakkeren en wenst u alvast heel veel zoekgenot.

Practische gegevens.

Auteur: John Scheerlinck

Formaat A4- ong. 450 blz.- garenloos gebonden

Verschijningsdatum: 30 oktober 1997

Prijs: bij voorinschrijving tot 15 september: 600 BF
na 15/9: 700 BF.

Bestellen kan door storting van het bedrag op rekening 439-5083061-63 van HK Haaltert, eventueel verhoogd met 120 Fr. portkosten.